

Van: Harry de Vries
Verzonden: woensdag 11 september 2019 16:02
Aan: Griffie; M.J. Zwankhuizen
Onderwerp: Het laatste rapport van de provincie over bestuurskracht aangeboden aan Provinciale Staten

Goedemiddag [REDACTED] en Maarten,

Ik ben wat aan het speuren naar waar we nu echt uit moeten komen met onze notitie rond bestuurskracht. Ik trof o.a. bij de provinciale stukken de laatste notitie aan die GS aan PS hebben aangeboden en waarin ook het nodige genoemd wordt. Het lijkt me dat we dit (voor zover nog niet bekend) bij ons gesprek met de provincie moeten betrekken. Immers de provincie heeft een bepaald beeld, n.a.v. de Adviescommissie van Fred de Graaf uit 2015 en vraagt dus aan ons (zie geel gearceerd) om de kwetsbaarheden te benomen en voorstellen te doen om deze aan te pakken.

Op dit moment telt Gelderland 53 gemeenten. Dit zullen per 1 januari 2019 naar verwachting 51 gemeenten zijn.² De afgelopen jaren hebben voor gemeenten vooral in het teken gestaan van de na-ijleffecten van de economische crisis en de decentralisaties binnen het sociaal domein. Momenteel zijn gemeenten druk bezig met onder andere vernieuwingen in de lokale democratie, de invoering van de Omgevingswet, het oppakken van ruimtelijk-economische opgaven en de uitvoering van het klimaatakkoord.

In de afgelopen jaren hebben we hard gewerkt aan het versterken van het Gelders bestuur. Hieronder geven we een korte weergave van het proces tot nu toe. **2013-2015: Adviescommissie-De Graaf**

Met de grote decentralisatie in het sociaal domein op komst, voelden gemeenten en provincie in 2013 een urgentie om de bestuurskracht van de Gelderse lokale en regionale overheden door te nemen. In opdracht van de provincie Gelderland en de VNG afdeling Gelderland heeft een adviescommissie van 2013 tot 2015 gekeken naar de bestuurskracht van Gelderse gemeenten en regio's. Deze adviescommissie onder leiding van Fred de Graaf voerde gesprekken met lokale en regionale bestuurders over de wijze waarop zij omgaan met nieuwe gemeentelijke taken en regionale ontwikkelingen. In mei 2015 leverde de adviescommissie-De Graaf haar bevindingen en adviezen op. Zij stelde dat bestuurs- en samenwerkingskracht in de Gelderland op zich sterk is, maar op veel punten nog wel versterking behoefde. **2015: Start programmatische aanpak Sterk Bestuur**

De adviescommissie-De Graaf gaf enkele aanbevelingen aan de provincie. Deze adviezen hebben uw Staten ter harte genomen door in te stemmen met een programmatische aanpak voor Sterk Bestuur in Gelderland (PS2015-375). Voor het Programma Sterk Bestuur reserveerde uw Staten voor deze coalitieperiode €10 miljoen euro.

Samen met gemeenten en regio's hebben we gewerkt aan het versterken van het lokaal bestuur door oplossingen voor bestuurskrachtversterking te stimuleren en te faciliteren. Dit hebben we gedaan door middel van bestuurskrachtrajecten, een subsidieregeling, het faciliteren bij herindelingen en ambtelijke fusies en het laten veranderen van onderzoeken. In de bijlage treft u een overzicht aan van de tot nu toe behaalde resultaten van dit programma.

De gemeenten Neerijnen, Lingewaal en Geldermalsen zijn bezig met een herindelingstraject. De wet tot samenvoeging van deze gemeenten tot de nieuwe gemeente West Betuwe ligt op het moment van schrijven in de Tweede Kamer.

2016: In gesprek

We zijn we met gemeenten het gesprek aangegaan over het thema Sterk Bestuur en geïnventariseerd op welke manier gemeenten hebben gewerkt aan de adviezen van de adviescommissie-De Graaf. Gedeputeerde Jan Markink heeft daarom in 2016 namens ons college een bestuurlijke ronde gemaakt langs alle gemeenten in Gelderland. Hij heeft daarbij gesproken met burgemeesters, wethouders en raadsleden. Uit deze inventarisatieronde bleek dat een aantal gemeenten de adviezen hebben aangewend om hun bestuurskracht actief te gaan versterken. Bij veel gemeenten constateerden we ook dat ze bezig waren met het vraagstuk rondom de positie van de raad. De (lokale) democratie wordt zowel van onderaf door een roep om meer directe democratie en inspraak, als van bovenaf door een toename van regionale samenwerkingsverbanden uitgedaagd. **2017: Start Gelderland Academie**

Om kennis en ervaring tussen raadsleden, bestuurders en ambtenaren uit te wisselen hebben we samen met VNG afdeling Gelderland in 2017 de Gelderland Academie opgezet. Dit jaar wordt de opzet en het aanbod van de academie verder uitgebreid.

De Gelderland Academie is het instrument om de bestuurs- en samenwerkingskracht van bestuurders en volksvertegenwoordigers in Gelderland te versterken. De Gelderland Academie is een platform voor ontmoeting en verrijking, verbindt lokale en regionale bestuurders en politici, is een netwerk voor uitwisseling van kennis en best practices, leren van en met elkaar. **2018: Energieke netwerksamenleving**

De maatschappij pakt steeds meer taken zelf op, terwijl de overheid juist ook probeert om meer los te laten aan initiatieven uit de samenleving. In toenemende mate werken Gelderse overheden samen met andere partijen. De ene keer met inwoners, wijkraden of maatschappelijke organisaties en een andere keer weer met onderneemers en belangenorganisaties. Het sociaal kapitaal van de Gelderlanders is namelijk groot en het zou zonde zijn deze niet te benutten.

We hebben de Denktank Sterk Bestuur adviezen laten uitbrengen over hoe de overheid beter in verbinding kan staan met deze energieke netwerk-samenleving. De Denktank heeft deze adviezen in 2018 uitgebracht en samen met uw Staten hierover gediscussieerd. We nodigen uw Staten uit om een bredere discussie te voeren over de verandering in de maatschappij en uw rol daarbinnen.

Er is veel bereikt de afgelopen jaren. We zijn blij dat veel gemeenten het initiatief hebben genomen om hun bestuurskracht te versterken. Deze dynamiek willen we blijven ondersteunen, door initiatieven te stimuleren en te faciliteren.

Maar zoals in hoofdstuk 1 al is gezegd, is het soms nodig meer regie te pakken voor een beter resultaat. Welk resultaat beoogd wordt, vraagt om een duidelijk beeld van de opgaven en de bestuurskracht van de gemeenten in Gelderland. Hieronder treft u onze beelden per regio aan. De indeling in regio's, subregio's en gebieden is puur een territoriale keuze. Vanuit het perspectief van opgevegericht werken zien we dat bestuurlijke grenzen tussen gebieden steeds meer vervagen. Afgebakende regio's lopen steeds vaker over in fluïde netwerken. Er moet aan deze indeling daarom geen inhoudelijke en normatieve betekenis worden toegekend.

Per gebied geven we aan op welke opgaven we samen met gemeenten optrekken. Samen met gemeenten willen we werken aan een gezond, veilig, schoon en welvarend Gelderland. Dat is waar we voor gaan. De beschrijving van de opgaven in de gebieden zijn dus daarop toegesneden. De opsomming van de opgaven is dan ook alles behalve compleet. Gemeenten kennen immers natuurlijk veel meer opgaven, zowel lokaal als regionaal. Denk hierbij aan het sociaal domein, de invoering van de omgevingswet en het oppakken van initiatieven vanuit de samenleving.

In onze beschrijving over het lokaal bestuur in Gelderland benoemen we de positieve ontwikkelingen en de knelpunten waar versterking gewenst is, waar we iets verwachten van gemeenten en waar wij willen en kunnen ondersteunen. Vanuit ons partnerschap willen we hier transparant en eerlijk over zijn.

Het is daarbij goed om te benadrukken dat dat onze beelden zijn. En laten we helder zijn: in Gelderland zijn veel lokale en regionale overheden zelfbewust en actief bezig met het versterken van hun bestuurskracht. Maar op sommige plekken zien we dat gemeenten moeite hebben om te acteren op de verschillende schalen en versterking wenselijk is. En daar zullen gemeenten soms anders tegen aankijken. We spiegelen daarom graag deze beelden in gesprekken met gemeenten.

FoodValley De regio is toonaangevend voor kennis en innovaties op gebied van gezonde en duurzame voeding. In de regio vindt een proces plaats van ontvlechten en verbinden. Onderkend wordt dat het enerzijds draait om een kennis-innovatiecluster rond Wageningen University&Research (WUR) in een subregio Wageningen-Ede. Dat cluster opereert op mondiaal en nationaal niveau. Anderzijds is er een Foodregio op regionaal en nationaal niveau op het terrein van bijvoorbeeld Poultry (PoultryExpertice Centre (PEC)in Barneveld).

Beide onderdelen van de regio hebben hun eigen dynamiek en stellen andere eisen, ook aan overheden. Beiden zijn wel nauw met elkaar verbonden.

De provincie ontwikkelt met verschillende partijen (zoals de WUR, de regio FoodValley, Triple Helix regio FoodValley, LNV, Unilever, FrieslandCampina en Topsector Agri&Food) een ontwikkel- en financieringsprogramma FoodValley2030, gericht op het kennis- en innovatiecluster.

De regio en de Triple Helix FoodValley gaan een nieuwe strategische agenda voor de regio ontwikkelen.

Schets bestuurlijke ontwikkelingen

Deze bestuurs- en samenwerkingskracht in de Regio FoodValley is opgavegericht en die focus zorgt voor een sterke uitstraling. De duidelijke strategische agenda geeft partners de mogelijkheid hierop aan te sluiten.

De slagkracht van de meeste gemeenten is voldoende. Zeker bij Ede en Barneveld zien we, net als de commissie-De Graaf actiebereidheid en bestuurskracht. Ook bij Nijkerk zien we dat gemeente acteert op de opgaven. De gemeente heeft door haar ligging verschillende oriëntaties en werkt grensontkennend, al is dat soms lastig.

Wageningen heeft de capaciteit en de knowhow, maar heeft moeite om in het krachtenveld van de WUR en de regio mee te doen. Wij willen samen met deze gemeente haar partnerrol in de regio en rond de opgaven versterken.

Wij zien bij de gemeente Scherpenzeel kwetsbaarheden. Wij vinden het van belang dat deze gemeente de bestuurskracht duurzaam gaat versterken

Samen met gemeenten zijn we verantwoordelijk voor sterk bestuur in Gelderland. Daar zijn we ook op aanspreekbaar. Omdat we gezamenlijk voor deze opgave staan, werken we vanuit partnerschap aan de versterking van het lokaal bestuur.

In hoofdstuk 1 hebben we aangegeven welke uitgangspunten we daarbij hanteren. Het startpunt blijft voor ons dat we investeren in initiatieven van onderop, door middel van het delen van kennis, faciliteren en stimuleren. Met deze aanpak is veel bereikt, zoals we in hoofdstuk over het proces tot nu toe hebben beschreven.

Maar soms prikkelt de inhoud om scherper te kijken naar onze rolname. We spiegelen door open en transparant te zijn en nemen de regie als duurzame acties van onderop uitblijven. Maatschappelijke opgaven hebben soms tot verregerende oplossingen nodig, die niet vrij zijn van discussie. **Acties**

Hoe nu verder? Omdat het palet aan gemeenten en regio's divers is, hanteren we Gelders maatwerk. We zien voor de komende tijd concreet de volgende acties voor ons:

Gemeenten die werk willen maken van het versterken van hun bestuurskracht ondersteunen we. Ook blijven we de beschikbare middelen inzetten om initiatieven van onderop te faciliteren.

We werken samen met gemeenten en regio's verder aan het versterken van de regionale samenwerking. Dit doen we door in te zetten op kennisvergaring en deling via de Gelderland Academie. Ook helpen we gemeenten met hun organisatie rondom de opgaven die er liggen (governance, partnerschap). Verder onderzoeken we (waar dat nodig is bij een opgave) de mogelijkheden voor onze deelname in de regionale samenwerking.

We gaan met middelgrote steden graag in gesprek over hun positie. Hier willen we met maatwerk de bestuurskracht en samenwerkingskracht van deze steden verder versterken. Zo kijken we samen met Doetinchem naar het versterken van de strategische slagkracht van de gemeente en hebben we met Zutphen samen gewerkt in het aanbrengen van focus in hun sociaaleconomische opgaven.

Bij een aantal gemeenten hebben we vragen of de lokale bestuurs- en samenwerkingskracht aansluit bij de opgaven die er in dat gebied liggen. Met deze gemeenten gaan we snel in gesprek over de bestuurs- en samenwerkingskracht.

Wij informeren uw Staten actief over het verloop en de uitkomsten van de gesprekken. We treden met uw Staten in overleg als we het nodig achten om zelf actief vervolgstappen te zetten.

We informeren de minister van Binnenlandse Zaken over onze programmatische aanpak. Het kabinet erkent dat provincies soms meer de regie moeten pakken bij het versterken van bestuurskracht. De minister vraagt daarbij wel om provinciale input. Waar nodig treden we met haar in gesprek over de versterking van het bestuur in Gelderland.

We gaan daarnaast met partners (zoals gemeenten, Rijk, waterschappen, bedrijven, maatschappelijk middenveld) in gesprek om waarnemingen op onze bestuurskracht toe te laten. Werken aan sterk bestuur in Gelderland heeft logischerwijs ook een uitwerking op de provincie.

De programmatische aanpak Sterk Bestuur werpt haar vruchten af: van onderop zijn veel initiatieven genomen voor het versterken van de bestuurskracht. Wel zijn er enkele knelpunten die aandacht behoeven. Versterking komt hier niet vanzelf. Als provincie moeten we – vanuit onze zorgplicht voor de kwaliteit van het openbaar bestuur – scherp kijken naar onze rolname. Met bovenstaande acties willen we werken aan nog sterker Gelders bestuur.

Voor een goede en betrouwbare aanpak met behoud van het partnerschap dat de provincie beoogt, is het nodig continuïteit te creëren voor deze programmatische aanpak. Vervolgstappen die voortvloeien uit de hiervoor beschreven acties kunnen een lange meerjarige doorlooptijd hebben en zullen dus voortduren tot na de huidige coalitieperiode. In verband hiermee ligt het voor de hand om – als betrouwbare overheid – de programmatische aanpak Sterk Bestuur na de coalitieperiode voort te zetten.

Verder adviseer ik jullie het zeer overzichtelijke en duidelijke verhaal eens te lezen van Berenschot over de bestuurskrachtmeting van 5 gemeenten in het Land van Cuijk (Een ongekenne bestemming ?) (https://www.landvancuijk.nl/pdf/rapportage-bestuurlijke-samenwerking/Land%20van%20Cuijk_Concept%20eindrappontage_losse%20pagina%27s.pdf) en dan vanaf pagina 61, zeer overzichtelijk en helder.

In de hoop dat we een stapje verder komen.

Groeten

Harry de Vries